

ФУНКЦИИ И УПОТРЕБА НА ДЕМИНУТИВИТЕ В БЪЛГАРСКИЯ И ГРЪЦКИЯ ЕЗИК

Десислава ЙОРДАНОВА-ПЕТРОВА

Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград

E-mail: dessita_y@yahoo.com

FUNCTIONS AND USE OF DIMINUTIVES IN BULGARIAN AND GREEK

Desislava YORDANOVA-PETROVA

South-West University „Neofit Rilski“, Blagoevgrad

E-mail: dessita_y@yahoo.com

ABSTRACT: The paper deals with the functions and use of diminutives in Bulgarian and Greek and aims to present a formal-semantic analysis as well as the results from an analysis of a translation corpus. It is a well-known fact that the phenomenon of diminutiveness exists in both languages; however, there is a significant asymmetry in the frequency of use of diminutives in Bulgarian and Greek, apparently resulting from certain differences in the meanings and functions of diminutive forms. These differences make it difficult for Bulgarians to learn Greek in terms of the proper use of diminutives. For this reason, it was considered necessary to study the phenomenon of diminutiveness in Greek in more detail and to discover the ways of its rendering into Bulgarian. Due to the limited volume of an article, the object of the present research focuses only on diminutive nouns.

KEYWORDS: diminutives, frequency, analysis, corpus, Bulgarian language, Greek language.

В настоящата статия се разглеждат функциите и употребата на деминутивите (умалителните имена) в българския и гръцкия език, като за целта освен формално-семантичен анализ се привеждат и резултатите от извършен анализ на преводен корпус. Както е известно, явлението *умалителност* съществува и в двата езика, въпреки това обаче се наблюдава значителна асиметрия по отношение фреквентността на деминутивите в българския и гръцкия език, произтичаща явно от определени разлики в значенията и функциите на въпросните форми. Посочените различия създават затруднения при изучаването на гръцки език от българи, що се отнася до правилната употреба на деминутивите. Поради тази причина бе сметнато за необходимо да се проучи по-подробно явлението *умалителност* в гръцкия език, като бъдат открити начините за предаването му на български език. В практическата си част настоящото изследване се базира на преводен корпус. Тук следва да направим още едно уточнение – и в българския, и в гръцкия език явлението *умалителност* се наблюдава не само при съществителните, но и при прилагателните имена, и при глаголите, а в българския език освен това и при наречията, числителните и местоименията. В настоящата статия обаче поради ограничения обем ще се спрем само на умалителните съществителни имена.

1. Умалителните съществителни имена в българския език.

На същността и значенията на умалителните съществителни имена (УС) в българския език са посветени доста изследвания. Подробно разглеждат темата в свои трудове, като правят и преглед на съществуващата литература по въпроса, Б. Кръстев (Кръстев, 1976), М. Димитрова (Димитрова, 1959), И. Васева (Васева, 2006). По отношение на семантиката на УС мненията на изследователите като цяло съвпадат. Приема се, че означавайки първоначално физическа умалителност на предметите, впоследствие УС развиват и други значения, свързани с малкия размер на съответния предмет – гальовно, ласкателно или иронично. Така например, М. Димитрова разглежда три основни значения на УС: количествено-размерно, умалително-емоционално и иронично (Димитрова, 1959, с. 315). Различни автори, като Б. Кръстев, смятат, че в много случаи е трудно да се „отдели и фиксира само едно умалително значение“ (Кръстев, 1976, с. 4). Най-общо може да се каже, че основни (неумалителни) думи, означаващи предмети, които имат количествени измерения (обем, големина, размер), образуват УС със значение на физическа умалителност. И обратно, основни думи, чието значение не се свързва с представа за физическа големина (като например абстрактните понятия), образуват УС с умалително-емоционално значение (Димитрова, 1959, с. 271 и следв.). Същото се отнася и когато денотатът е лице – в тези случаи УС притежават гальовно-ласкателно отношение. Освен това УС могат

да изразяват пренебрежение, възмущение (*офицерче, даскалче*), присмех, ирония (*господинчо, братле*) (Васева, 2006, с. 105–106), да се използват с пейоративно значение (*верицата ти, твойта кожица* – Димитрова, 1959, с. 294), със значение на по-слаба степен (*ветрец*), приблизителност (*минутка*), иронично отношение, когато основната дума означава „сериозно, важно“ понятие (*теорийка*) (Кръстев, 1976, с. 4), както и да изразяват експресивно-усилваща функция (*ниито думица, ниито трошица* – Васева, 2006, с. 106).

Като се има предвид това разнообразие от значения, трябва да уточним, че конкретното значение на УС зависи от няколко фактора (понякога и действащи в съвкупност): а) от семантиката на основата, от която е образувано УС, б) от умалителната наставка, и в) от контекста (Васева, 2006, с. 97). Както бе посочено, лексикалното значение на основната (неумалителна) дума е много важно за определяне на значението на производното УС. Що се отнася до умалителните наставки, може да се каже, че отделните умалителни наставки в българския език са склонни да придават конкретно значение на образуваните с тяхна помощ УС. В своите студии Б. Кръстев и М. Димитрова правят подробен преглед на съществуващите умалителни наставки в българския език, като посочват преобладаващото значение на всяка една от тях, а Кръстев представя и количествени данни за тяхната употреба. В по-обобщен вид умалителните наставки са представени в Академичната граматика на българския книжовен език (Грамматика, 1983, с. 66–68):

А. Наставки, прибавяни към съществителни имена от мъжки род:

- ец* - предимно гальовна (*ветрец, дъждец, хлебец, снежец*)
- е* - предимно умалителна (*вълче, петле, зайче, внуче, орле*)
- че* - предимно умалителна (*столче, градче, прозорче, конче*)
- ле* - с оттенък на пренебрежение (*мъжле, братле, носле*)

Б. Наставки, прибавяни към съществителни имена от женски род:

- ица* - предимно гальовна (*майчица, женица, душица, къщица*)
- ка* - предимно умалителна (*рибка, крушка, градинка, уличка*)
- ичка* - двойно умалителна, гальовна, ласкателна (*горичка, нивичка, кравичка, главичка*)
- чица* - силно умалителна (*кръвчица, песенчица, масчица, солчица*)
- че, -иче* - умалително-гальовна (*булче, жабче, сестриче, маймунче*)
- ле* - предимно пренебрежителна (*книжле, рокле, ризле*)
- ленце* - двойно умалителна (*книжленце, рокленце, мишеленце*).

В. Наставки, прибавяни към съществителни имена от среден род:

- це, -енце, -ице* - физическа умалителност и емоционално отношение (*писъмце, оценце, слънчице*)

Както става ясно, умалителните наставки в българския език не са семантично диференцирани, затова решаваща роля при определянето на тяхното значение играят контекстът и интонацията (Васева, 2006, с. 100–101).

Друга характерна особеност на УС в българския език е възможността от една основа да бъдат образувани две или три умалителни с различни наставки, като понякога между тях може да съществуват тънки смислови или стилистични разлики (напр. *къща* – *къщичка, къщурка, къщица, къще*) (Васева, 2006, с. 101).

Също така с помощта на двойно умалителните наставки се засилват основните значения на УС – на физическа и емоционална умалителност (напр. *човече* – *човеченце, братче* – *братченце, братленце*) (Васева, 2006, с. 101).

Както посочва Б. Кръстев, в българския език УС могат да се образуват от мнозинството съществителни имена (Кръстев, 1976, с. 54 и следв.), а причините, които възпрепятстват образуването на УС от някои съществителни имена, могат да бъдат две:

а) **от формално-структурно естество** (съвпадане на наставката на думата с умалителната наставка – *стрелец, българка*, или струпване на съгласни – *рампа, писта*).

б) **от семантично естество** (пейоративно значение на думата, абстрактно значение на думата, което не допуска физическо умаление).

Друго наблюдение на Б. Кръстев е, че най-голям е броят на УС от среден род, по-малък – на тези от женски род, и най-малък – на имената от мъжки род (Кръстев, 1976, с. 55).

И последното наблюдение, което може да се направи по отношение на УС, е сферата на тяхното разпространение. На първо място, нужно е да се спомене, че УС се използват много широко в езика на възрастните, адресиран към децата, а оттам те преминават и в детската литература. Друга сфера на употреба е експресивната разговорна реч (разговорите на битови и гастрономически теми между близки хора). Като елемент на експресивната реч УС се срещат и в художествената литература, и отчасти в публицистиката (Васева, 2006, с. 95). И. Васева също така уточнява, че „фреквентността на УС зависи от индивидуалния стил на автора, от характера, стила и сюжета на дадено произведение, от социалната принадлежност, възрастта, пола, характера и темперамента на персонажа“ (Васева, 2006, с. 95).

2. Умалителните съществителни имена в гръцкия език.

В гръцкия език умалителните съществителни имена (УС) също изразяват малък размер, близост, симпатия или понякога подценяване (Gramatiki, p. 178). Както подчертава Г. Бабиньотис, УС представляват едно от основните средства за изразяване на определен вид чувства (обич, симпатия, отблъскване, презрение и т. н.) (Babiniotis, 1970, p. 201). В настоящата статия разглеждам единствено УС, образувани с помощта на наставка (напр. *υπαλληλάκος* – *чиновниче*), макар че в гръцкия език съществуват и други начини за образуване на УС, както посочва Г. Бабиньотис – сложните УС (напр. *μικροῦπάλληλος* – *дребен чиновник*) и съставните УС, съставени от две думи (напр. *μικρὸς υπάλληλος* – *дребен чиновник*) (Babiniotis, 1970, p. 195).

Основните наставки, с чиято помощ се образуват УС, са следните (Gramatiki, 1999, p. 178–179), (Gramatiki, 1998, p. 88):

А. Наставки, които се прибавят към съществителни имена от мъжки род:

- άκος** - *δρομάκος* (уличка – от *δρόμος* – улица, път), *κηπάκος* (градинка – от *κήπος* – градина), *μαθητάκος* (учениче – от *μαθητής* – ученик);
- ούλης** - *πατερούλης* (баичко – от *πατέρας* – баща), *παππούλης* (деденце – от *παπούς* – дядо), *Θεούλης* (УС от *Θεός* – Бог), *αντρούλης* (мъжле – от *άντρας* – мъж);
- άκης** - *κοσμάκης* (народец – от *κόσμος* – народ), множество собствени имена *Κωστάκης* (УС от името *Κώστας* – Костас), *Γιαννάκης* (УС от името *Γιάννης* – Янис);
- κας** - *μαμπάκας* (татенце – от *μαμπάς* – татко), *γιόκας* (синче – от *γιος* – син);
- ούδι** - *αγγελούδι* (ангелче – от *άγγελος* – ангел), *μαθητούδι* (учениче – от *μαθητής* – ученик);
- δάκι** - *μεζεδάκι* (мезенце – от *μεζές* – мезе), *καφεδάκι* (кафенце – от *καφές* – кафе), *βοριαδάκι* (северен ветрец – от *βοριάς* – северен вятър), *γιατροудάκι* (докторче – от *γιατρός* – доктор, лекар).

Б. Наставки, които се прибавят към съществителни имена от женски род:

- ούλα** - *αδελφούλα* (сестричка – от *αδελφή* – сестра), *καρτούλα* (картичка – от *κάρτα* – карта), *λεξούλα* (думичка – от *λέξη* – дума), *στιγμούλα* (УС от *στιγμή* – миг, момент), *Χρυσούλα* (УС от името *Χρύσα* – Хриса);
- ίτσα** - *μπιρίτσα* (биричка – от *μπίρα* – бира), *ωρίτσα* (УС от *ώρα* – час), множество собствени имена – *Ελενίτσα* (УС от името *Ελένη* – Елени), *Αγνίτσα* (УС от името *Αγνή* – Агни);
- οπούλα** - *βοσκοπούλα* (малко момиче овчарка – от *βοσκός* – овчар), *χωριατοπούλα* (малко момиче селянка – от *χωριάτης* – селянин)¹.

В. Наставки, които се прибавят към съществителни имена от среден род:

- άκι** - *παιδάκι* (детенце – от *παιδί* – дете), *σπιτάκι* (къщичка – от *σπίτι* – къща), *προσωπάκι* (личице – от *πρόσωπο* – лице), *τραπεζάκι* (масичка – от *τράπεζα* – маса), *τραγουδάκι* (песничка – от *τραγούδι* – песен);
- αράκι** - *ζευγαράκι* (двойчица, чифтче – от *ζευγάρι* – двойка, напр. „семейна двойка“ или „чифт“), *μηλαράκι* (ябълчица – от *μήλο* – ябълка);
- αλάκι** - *βουναλάκι* (малка планина – от *βουνό* – планина), *ρουχαλάκι* (дрешка – от *ρούχο* – дреха);
- όπουλο** - *κοτόπουλο* (пиле, малкото на кокошка – от *κότα* – кокошка), *πριγκιπόπουλο*² (малък принц – от *πρίγκιπας* – принц) .

¹, ² Г. Бабиньотис нарича тези морфеми „не чисто умалителни“ (Babiniotis, 1970, p. 214).

Както се вижда, гръцкият език също разполага с богата система от умалителни наставки. Що се отнася до продуктивността на всяка от тези наставки, Г. Бабиньотис привежда статистически данни, базирани на речниковите статии в „Обратния речник на новогръцкия език“. Според тези данни най-продуктивната наставка е **-άκι** (над 900 примера), следват наставките: **-ούλα** (около 280), **-ίτσα** (около 230), **-άκος** (75), **-ούλης** (около 50). В едно изследване на употребата на деминутивите в разговорната реч Н. Церес също привежда подобни данни – в изследвания корпус, състоящ се от 110 отрязъци от текстове с приблизителна дължина 30 минути всеки, или 350 000 думи, наставката **-άκι** е използвана в 72,99 % от случаите, следват **-ούλα** (с 11,78 %), **-ίτσα** (с 8,33 %), и **-άκης** (с 2,87 %), а останалите наставки се срещат в ограничен брой примери (под 1 %) (Церес, 2014, с. 142).

Следва да се уточни също така, че наставката **-άκι** се прибавя не само към съществителни имена от среден род, но и към такива – от мъжки и от женски род (напр. *αδερφάκι* – братче, от *αδελφός* (м. р.) – брат, *ταβερνάκι* – таверничка, от *ταβέρνα* (ж. р.) – таверна, *Μαράκι* – УС от собственото име *Μαρία* (ж. р.) – Мария). Това явление се обяснява с тенденцията към неутрализиране на регулиращата роля, т. е. на зависимостта от граматичния род, и с тенденцията към опростяване на системата за продуциране на нови форми, довели до известна свобода при избора на граматичен род. При това се избира средният род, тъй като, както е известно, в исторически план той е неопределеният, немаркиран род (unmarked), отрицателно определената форма за род – нито мъжки, нито женски (Babiniotis, 1970, р. 212).

Характерно е също така и това, че от една дума могат да бъдат образувани УС с помощта на различни наставки, които, както бе установено и за българския език, е възможно да имат и известна разлика в значението (*ταβέρνα* – *ταβερνίτσα*, *ταβερνούλα*, *ταβερνάκι* – и трите форми означават *таверничка*, *δρόμος* – *δρομάκος*, *δρομάκι* – *уличка*, *пътче*). Така например, при УС, образувани от съществителни имена в женски род, наставката **-άκι** подчертава предимно значението „малък размер“, докато наставките **-ούλα** и **-ίτσα** показват емоционална умалителност (обикновено с положителен знак: симпатия, харесване, и по-рядко с отрицателен: подценяване, пренебрежение и т. н.): *μπαλίτσα* – *μπαλάκι* (*топчица* – от *μπάλα* – *топка*), *καρεκλίτσα*, *καρεκλάκι* (*столче* – от *καρέκλα* – *стол*), *πορτούλα/πορτίτσα* – *портáκι* (*вратичка* – от *πόρτα* – *врата*) (Babiniotis, 1970, р. 218). При одушевените съществителни имена обаче тази диференциация изглежда се неутрализира и формите, образувани с помощта на наставката **-άκι**, показват едновременно и смалчване на размера, и емоционална умалителност, напр. *γυναϊκάκι* – *женичка* от *γυναϊκά* – *жена*, *αδελφάκι* – *братче* от *αδελφός* – *брат* (Babiniotis, 1970, р. 218).

Изборът на умалителна наставка зависи, както подчертава Г. Бабиньотис, от степента на нейната експресивност (като за най-експресивни се смятат наставките **-ούλα** и **-ούλι**, а за най-малко експресивна – наставката **-ίτσα**, както и разширените варианти на наставката **-άκι** (срв. *δεντρουλάκι* (*дръвче* – от *δέντρο* – *дърво*), *βουνάλακι* (*малка планина* – от *βουνό* – *планина*) и т. н.), от стилистични фактори, като същевременно се подчинява и на фонологични ограничения (Babiniotis, 1970, р. 220). Така например при съществителните имена от женски род с характерна съгласна **-λ-** се предпочита наставката **-ίτσα**, а не **-ούλα** (срв. *μπαλίτσα*, а не *μπαλούλα* (*топчица* – от *μπάλα* – *топка*), *αυλίτσα* (*дворче* – от *αυλή* – *двор*), *ελίτσα* (*маслинка* – от *ελιά* – *маслина*), *κοιλίτσα* (*коремче* – от *κοιλιά* – *корем*), *κουκλίτσα* (*кукличка* – от *κούκλα* – *кукла*), *φωλίτσα* (*гнезденце* – от *φωλιά* – *гнездо*)), и обратното – при съществителни имена от женски род с характерна съгласна счетанието от **-τσ/-τζ-** се избира наставката **-ούλα**, а не **-ίτσα** (срв. *ταρατσούλα*, а не *ταρασιίτσα* (*тераска* – от *ταράτσα* – *тераса*), *καλτσούλα* (*чоранче* – от *κάλτσα* – *чоран*), *σαλτσούλα* (*сосче* – от *σάλτσα* – *сос*), *νεραντζούλα* (*горчиво портокалче* – от *νεραντζιά* – *горчив портокал*)) (Babiniotis, 1970, р. 221). Фонологични ограничения определят и употребата на наставката **-ούλα**, вместо **-ίτσα** при съществителните имена от женски род, завършващи на **-ία**, **-εια** (срв. *ιστοριούλα* – *историйка* от *ιστορία* – *история*, *λεπτομερειούλα* – *малка подробност* от *λεπτομέρεια* – *подробност*, *περιπετειούλα* – *перипетийка*, *приключениίτσα* от *περιπέτεια* – *перипетия*, *приключение*) (Babiniotis, 1970, р. 222). И накрая, може да се посочи, че наставката **-ούλα** се използва почти изключително при образуването на УС за семейните и роднински названия (напр. *μητερούλα* (*майчица* – от *μητέρα* – *майка*), *μανούλα* (*мама* – от *μάνα* – *майка*), *αδερφούλα* (*сестричка* – от *αδελφή* – *сестра*), *νυφούλα* (*снахичка* – от *νύφη* – *снаха*), *γυναϊκούλα* (*женичка* – от *γυναϊκά* – *жена*), *πεθερούλα* (*свекървичка* – от *πεθερά* – *свекърва*), *ανιψιούλα*

(племенничка – от *ανιψιά* – племенница) и т. н.), както и при множество собствени имена: *Γιαννούλα* (УС от *Γιάνα* – Яна), *Χρυσούλα* (УС от *Χρύσα* – Хриса), *Δημητρούλα* (УС от *Δήμητρα* – Димитра) и т. н. (Babinotis, 1970, p. 224–225).

Що се отнася до наставката **-ίτσα**, според специалистите тя има славянски произход и е единственият славянски елемент, успял да премине в словообразуването на гръцкия език (Мирчев, 1958, с. 63). Впоследствие обаче е установен и обратният процес на заемане – множество гръцки думи, образувани с помощта на тази наставка, преминават в българския език, което ни позволява да наречем тези думи обратни заемки, напр.: *καρφίτσα* (от гръцката дума *καρφίτσα*, УС, образувано от *καρφί* – *гвоздей*), *πατερίτσα* (от гръцката дума *πατερίτσα*, УС, образувано от *πάτος* – *грѣда в пода*) и т. н.

Както става ясно от краткото представяне на явлението *умалителност* в българския и гръцкия език, то е широко разпространено и в двата езика, като на ниво система съществуват почти еднакви значения и функции. Всеки, който владее и двата езика обаче, има обосноваването усещане, че в гръцкия език УС се използват много по-често, отколкото в българския език. Това усещане се базира на факта, че в гръцкия език УС могат да бъдат образувани от повече думи, докато в българския това е невъзможно или съответните форми звучат необичайно (напр. *βιντεάκι* – УС, образувано от *βίντεο* – *видео*, *ειδησούλα* – УС, образувано от *είδηση* – *новина*, *διαφήμισούλα* – УС, образувано от *διαφήμιση* – *реклама*, *γιατρουδάκος* – УС, образувано от *γιατρός* – *доктор*, и т. н.), както и на широко разпространеното в гръцкия език явление УС, образувани от думи с темпорално значение, да изразяват значението „приблизителност“ (напр. *το βραδάκι* – *надвечер*, от *βράδυ* – *вечер*, *το μεσημεράκι* – *около обяд*, от *μεσημέρι* – *обяд*, *μια ωρίτσα* – *приблизително час*, от *ώρα* – *час* и т. н.). Това значение се среща и в българския език, но е много по-ограничено, тъй като думите, от които е възможно да се образуват подобни УС, са много малко (срв. напр. *минутка* – на гръцки език *λεπτάκι*, от *λεπτό* – *минута*).

За да се потвърди или да се отхвърли тази хипотеза, т. е. че УС се използват много по-често в гръцкия език, отколкото в българския, се проведе проучване, базирано на корпус от преведени художествени произведения, като по-конкретно бяха използвани пет книги на гръцки автори, преведени на български език. С цел изключване на субективния фактор стремежът бе и преводачите да са различни, като тази цел бе постигната отчасти – петте книги са преведени от трима професионални преводачи. От всяка книга на гръцки автор бяха избрани по 50 УС и бяха сравнени със съответствията им в българския превод. (Смятам, че броят на УС, а именно 50, е достатъчен, тъй като бе извършен контролен преглед при първата книга с още 50 УС и получените резултати бяха почти идентични).

3. Анализ на данните от преводен корпус.

В таблицата по-долу са представени резултатите от проучването на преводен корпус, които показват основните функционални еквиваленти в българския език на гръцките УС, а именно:

А. УС в гръцкия оригинал – УС в превода на български език.

Анализът на данните показва ясно, че най-често използваният еквивалент на гръцките УС в българския език са отново УС – общо 58.40 % от УС в гръцките оригинали, са преведени с УС. При две от книгите този процент съответно е дори 70 % и малко над 70 % (вж. Таблицата по-долу). Например: *Έχετε τα θάρρη σας στο Θεό, παππούλη μου, του είπε... . – Уповавайте се на бога, деденце – каза му той... (НК, 51)*. В този случай УС *παππούλη* (от *παππούς* – *дядо*) е преведено на български език също с УС *деденце*, като по този начин при превода се запазва емоционалното отношение, и по-конкретно симпатията в обръщението към възрастния човек, изразена в оригиналния текст.

Б. УС в гръцкия оригинал – съществително име без умалителна наставка в превода на български език.

Същевременно обаче от анализа на данните става ясно, че един немалък процент от случаите, а именно 34 %, т. е. 1/3 от УС, са преведени на български език с обикновени съществителни имена без умалителни наставки, напр.: *Κάθισε! μου είπε ο ένας γερωντάκος. – Седни! – ми каза единият старец. (FT, 10)*). В този случай гръцкото УС *γερωντάκος* (от *γέροντας* – *старец*) е преведено с обикновено съществително име, без умалителна наставка, и много правилно, защото в дадения случай умалителната форма на български език *старче/старчето*

би придала негативен, пренебрежителен нюанс, което противоречи на звученето в оригиналния текст и съответно е недопустимо.

В. УС в гръцкия оригинал – съществително име без умалителна наставка, придружено от прилагателното име „малък“ в превода на български език.

Анализът на данните показва също така, че има случаи (4.80 %), в които гръцките УС са преведени на български език с обикновени съществителни имена, без умалителна наставка, но придружени от прилагателното „малък“. Например: *Και τότε ζούσε με τα ψέματα: με το εισοδημάκι που τούδιναν δύο-τρία παλιόσπιτα... . – И сега живееше и се залъгваше с малките приходи, които получаваше от две-три стари къщи... (GKs, 21)*). В случая гръцкото УС *εισοδημάκι* (от *εισόδημα* – доход) няма как да бъде преведено с УС на български език, тъй като от тази дума не се образува УС. Преводачът обаче е открил подходящ начин да предаде значението на *незначителен, дребен доход*, съдържащо се в УС от оригиналния текст, тъй като това значение е важно в конкретния случай и би се загубило, ако гръцкото УС беше преведено само с обикновено съществително име.

Г. УС в гръцкия оригинал – други части на речта в превода на български език.

И накрая, в процеса на анализа на преводния корпус бе установено, че един почти пренебрежим процент (2.80 %) от гръцките УС са преведени с други части на речта (прилагателни имена, глаголи или Ø). Например: *Αντρούλη μου χρυσέ, τζουτζουκάκι μου, και τι δε μούλεγε. – Златно мое мъжле, скъпи мой и какво ли още не. (ΥΜ, 28)*). В този случай гръцкото УС *τζουτζουκάκι* (букв. *непреводимо, галовно обръщение към партньора*) е преведено с прилагателното име *скъпи*, за което преводачът е преценил, че в достатъчна степен предава галовното отношение, изразено в оригиналния текст. Разбира се, тук биха могли да се подберат и други варианти, но след като съответствието е сполучливо, решението на преводача е приемливо.

Таблица с резултатите от проучването на преводен корпус

Еквивалент Заглавие	Преведени с УС		Преведени с обикновени същ. имена		Преведени със същ. имена + малък		Преведени с други (прил., глаголи, Ø)		УС само в българския превод		Общо УС в българския превод	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой		Брой	
1. Христос отново разпнат	36	72 %	11	22 %	1	2 %	2	4 %	6 УС		42 УС	
2. Братята ми хората	35	70 %	12	24 %	1	2 %	2	4 %	9 УС		44 УС	
3. Мъртвите чакат	32	64 %	17	34 %	1	2 %	–	–	6 УС		38 УС	
4. Бог в кафетерията	23	46 %	26	52 %	–	–	1	2 %	8 УС		31 УС	
5. Богати и бедни	20	40 %	19	38 %	9	18 %	2	4 %	12 УС		32 УС	
ОБЩО:		146 УС – 58.40 %		85 УС – 34 %		12 УС – 4.80 %		7 УС – 2.80 %	41 УС		187 УС	

Ограниченият обем на една статия не ни позволява да се разпростирам в по-подробен анализ на данните. Тези първи резултати обаче дават основание да се направят някои изводи, макар и с необходимите резерви.

И така, представеното кратко проучване на деминутивите в българския и гръцкия език показва ясно, че УС действително се употребяват много по-често в гръцкия език, отколкото в българския, вероятно поради двете основни причини, които бяха посочени по-горе, а именно поради факта, че в гръцкия език УС могат да бъдат образувани от повече думи, отколкото в българския, както и на по-широко разпространеното в гръцки език явление УС да се образуват от думи с темпорално значение, изразявайки значението „приблизителност“. Разбира се, може да се открият и добавят още причини за посочената асиметрия по отношение на употребата на

деминутивите в български и гръцки език, свързани по-общо с изграждането на представата за света и възприемането на заобикалящата действителност от страна на носителите на двата езика – причини, които биха могли да бъдат проучени и представени в едно бъдещо проучване.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Васева, И. (2006)** Умалителност, експресивност, емоционалност. София: Авангард Прима. (*Vaseva, I. Umalitelnost, ekspresivnost, emotsionalnost. Sofia: Avangard Prima.*)
- Граматика (1983)** Академична граматика на българския книжовен език. София: БАН. (*Akademichna gramatika na balgarskia knizhoven ezik. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences.*)
- Димитрова, М. (1959)** Умалителните имена в книжовния български език. // *Известия на института за български език*, кн. 6, с. 263–319. (*Dimitrova, M. The Diminutives in the Literary Bulgarian Language. // Izvestia na instituta za balgarski ezik, kn. 6, s. 263–319.*)
- Енчева, Н. (1988)** Към морфологичната категория на българските умалителни съществителни имена. // *Език и литература*, XLII, 6, с. 12–17. (*Encheva, N. On the Morphological Characteristic Features of the Diminutive Nouns in Bulgarian. // Ezik i literatura, XLII, 6, s. 12–17.*)
- Зидарова, В. (2004)** Диминутиви и лексикална наминация. // *Българистични студии*. София. (*Zidarova, V. Diminutives and Lexical Nominalization. // Balgaristichni studii. Sofia.*)
- Кръстев, Б. (1976)** Умалителността в българския език. София: Народна просвета. (*Krastev, B. Umalitelnosta v balgarskia ezik. Sofia: Narodna prosveta.*)
- Меракова, Е. (2007)** Умалителните думи в българския език. Смолян: Отзвук Прес. (*Merakova, E. Umalitelnite dumi v balgarskia ezik. Smolyan: Otvuk Press.*)
- Мирчев, К. (1958)** Историческа граматика на българския език. София: Наука и изкуство. (*Mirchev, K. Istoricheska gramatika na balgarskia ezik. Sofia: Nauka i izkustvo.*)
- Babiniotis, G. (1970)** *Babiniotis, G. Pleures tou “met’ epithimatos” upokorismou tis ellinikis, Athens: Typografeio Adelfon Murtidi.*
- Gramatiki (1998)** *Klairs, Hr., Babiniotis, G. Gramatiki tis neas ellinikis. Domoleitourgiki – epikoinoniaki. – Ellinika grammata Athens: To onoma.*
- Gramatiki (1999)** *Holton, D., Mackridge, P., Filippaki-Warburton, E. Gramatiki tis ellinikis glossas, Athens: Patakis.*

Съкращения на използваните източници

- NK:** *Καζαντζάκης, Νίκος. Ο Χριστός ξανασταυρώνεται. Αθήνα: Εκδ. Ελένη Καζαντζάκη, 1973. (Kazandzakis, Nikos. Hristos otново razpнат. Sofia: BZNS, 1983.)*
- YM:** *Μαγκλής, Γιάννης. Τα αδέρφια μου οι άνθρωποι. Αθήνα: Εκδ. Alvin Redman (Hellas), 1966. (Manglis, Yanis. Bratiata mi horata, Varna: Georgi Bakalov, 1977.)*
- DS:** *Σωτηρίου, Διδώ. Οι νεκροί περιμένουν. Αθήνα: Εκδ. Κέδρος, 1988. (Sotiriou, Dido. Martvite chakat. Plovdiv: Hristo G. Danov, 1982.)*
- FT:** *Θεοφίλου, Φαίδων. Ο Θεός στο καφενείο. Εκδ. Αλεξάνδρεια, 1995. (Teofilou, Fedon. Bog v kafeteriata. Sofia: Izdatelstvo Pelikan Alfa, 1999.)*
- GKs:** *Ξενοπούλος, Γρηγόριος. Πλούσιοι και φτωχοί, Αθήνα: Εκδ. Μπίρης, 1959. (Ksenopoulos, Grigorios. Bogati i bedni. Sofia: Narodna kultura, 1985.)*